

•เขียนโดย manager•

•วันพุธที่ 11 ธันวาคม 2013 เวลา 22:44 น. • - •แก้ไขล่าสุด • •วันพุธที่ 09 เมษายน 2014 เวลา 17:22 น. •

ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองล่อง ตอนที่ ๑๑ วิพากษ์ตำนานของเมืองนครลำปาง ๑๐ เรื่อง ที่เกี่ยวเนื่องกับเมืองล่อง (ต่อ) ตอนต่อจากนี้เป็นเหตุการณ์ตอนเจ้าหาญแต่ท้องเจ้าเมืองลำปาง เป็นประธานฝ่ายฆราวาส มีพระมหาอัฐฐทัสสีเป็นประธานฝ่ายสงฆ์สร้างพระธาตุลำปางหลวง โดยได้ขออาณาเขตพระธาตุและวัดกับพระเจ้าติโลกราช เมื่อปีกัตไต ศักราชได้ ๘๑๑ (พ.ศ.๑๙๙๒) ได้ตัดไม้ชะจาวที่พญาพลราชทรงปลูกพร้อมทั้งขุดกระดูกคนทั้ง ๔ ออก แล้วจึงก่อพระธาตุลำปางหลวงขึ้น ในตอนนี้ตำนานขัดแย้งกันเองกับตอนก่อน คือ ตอนที่พระมหาเทวีเสด็จมาที่พระธาตุลำปางหลวง พร้อมทั้งกลปนาไวกัที่นากับข้าพระมหาธาตุในปีพ.ศ.๑๙๕๖ แต่ในตอนหลังกลับมีการเขียนว่าเจ้าหาญแต่ท้องพร้อมกับพระมหาอัฐฐทัสสีสร้างพระธาตุลำปางหลวง และได้ตัดไม้ชะจาวที่พญาพลราชทรงปลูกพร้อมทั้งขุดกระดูกคนทั้ง ๔ ออกในปีพ.ศ.๑๙๙๒ ตรงกับสมัยของพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ล้านนาราชวงศ์มังรายพระองค์ที่ ๙ (พ.ศ.๑๙๘๔ - ๒๐๓๐)

หากถ้าเราพิจารณาเนื้อเรื่องในตอนที่พระมหาเทวีโดยตัดเรื่องปีศักราชที่ระบุออกไป เพราะปีที่ระบุในตำนานของแต่ละฉบับคลาดเคลื่อนกัน ต่อหาหลักฐานอื่นที่เป็นอิสระต่อกันมาตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง สันนิษฐานว่าผู้แต่งตำนานอาจสับสนระหว่างพระนางจามเทวีกับพระมหาเทวี หรืออาจเข้าใจว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน จึงได้นำตอนที่มหาเทวียกทัพไปรบที่แม่สลิด(ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดตาก) ขึ้นก่อนตอนเจ้าหาญแต่ท้อง เจ้าเมืองลำปางสร้างพระธาตุลำปางหลวง แต่ตอนหลังตำนานกลับกล่าวถึงพระธาตุลำปางหลวงสร้างขึ้นในสมัยเจ้าหาญแต่ท้อง ดังนั้นสันนิษฐานว่าพระมหาเทวีควรยกทัพมารบในช่วงของพระเจ้าติโลกราชเป็นต้นมา ซึ่งพระมหาเทวีองค์นี้อาจเป็นพระราชมารดาของพระเจ้าติโลกราช เพราะก่อนหน้านี้นี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีพระมหาเทวีองค์ไหนของกษัตริย์ราชวงศ์มังรายเชี่ยวชาญการสงคราม นอกจากพระมหาเทวีของพระเจ้าติโลกราช ดังเห็นได้จากตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวว่า

“...เจ้าเหนือหัวไพร่อดเมืองน่าน แล้วจึงแต่งพลเส็กที่ห้อมหาเทวีแผ่นดิน ห้อมารบเอาเมืองแพ่งตวงได้...ท้าวแมนคุดหัน มีใจกล้านัก จึงอ่อนแล้วจึงเอาของแถมเข้าสานกับควายออกมาถวายแก่มหาเทวีเจ้า...”

ตอนต่อมาได้กล่าวถึงเจ้าหมื่นคำเป็กหรือเจ้าหมื่นคำเพชร ผู้เป็นขุนอยู่เมืองใต้เข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารของพระเจ้าติโลกราช พระองค์จึงได้แต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองลำปาง เจ้าหมื่นคำเป็กจึงได้เป็นองค์ประธานทำการบูรณะก่อกำแพง สร้างวิหารหลวง หล่อพระพุทธรูป สร้างศาลา บ่อน้ำ และแผ้วถางทางเดิน พร้อมทั้งกลปนาไวกัที่นากับข้าพระธาตุไว้กับพระธาตุลำปางหลวง เนื้อหาของตำนานในตอนนี้ผู้เขียนพบว่าผู้แต่งตำนานได้หยิบยืมเนื้อหามาจากศิลาจารึกวัดพระธาตุลำปางหลวง แต่ในตำนานได้เพิ่มเติมหรือดัดแปลงหลายจุด เช่น ในศิลาจารึกระบุนามว่า “เจ้าหมื่นคำเพชร” แต่ในตำนานปรับเป็น “เจ้าหมื่นคำเพ็ก” ดังตัวอย่างดังนี้

“...เจ้าหมื่นคำเพชรมากินเมืองนคร มาเลิกศาสนาพระธาตุเจ้าในลำปาง...”

•เขียนโดย manager•

•วัน•:•พุธ•ที่ 11 •วัน•:•ธันวาคม•; 2013 เวลา 22:44 น. •: •; •วัน•:•พุธ•ที่ 09 •วัน•:•เมษายน•; 2014 เวลา 17:22 น. •;

ส่วนในตำนานได้ขยายความเพิ่มเติมอีกว่า

“...เจ้าหมื่นคำเพ็กเป็นเชื้อขุนอยู่เมืองใต้ มาอยู่ในอำนาจอาณาแห่งพระธัมมราชดิศ คือว่าพระญาณก อ้นเสวยเมืองพิจังค์เชียงใหม่ ก็ใช้หมื่นคำเพ็กมากินเมืองนคร แล้วก็ได้นำเลิกศาสนาพระมหาธาตุเจ้าลัมพาง...”

นอกจากนี้ยังมีบางคำที่คลาดเคลื่อนกันระหว่างศิลาจารึกกับตำนาน เช่น ในตำนานระบุว่า “ไว้ข้า ๔ คน” แต่ในศิลาจารึกระบุว่า “ไว้คนสี่คร้ว” หรือบางส่วนก็สลับเปลี่ยนตำแหน่งข้อความหรือตัดออก ดังเช่นในจารึกระบุว่า

“...จักปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าตนหนึ่ง ในกาลอันจักมาภายหลังหน้าอ สัพปุระซึ่งหลายจุ่งอนุโมนาด้วยทุกคนทีน..ไว้นากับพระเจ้า ๒๐๐ ข้าเจ้า ไว้ข้าคร้วหนึ่งกับพระเจ้าไว้น้อยข้าหนึ่งกับด้อยแล”

ส่วนในตำนานพระธาตุลำปางหลวงระบุว่า

“...ท่านก็ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าตน ๑ ในกาลอันจักมาภายหลังหน้าแล้วไว้นากับพระเจ้า ๒๐๐ ข้าแล สัพปุระเจ้าซึ่งหลายจุ่งอนุโมนาซุนทอะ...”

สันนิษฐานว่าเมื่อผู้แต่งตำนานได้หยิบยืมเนื้อความในจารึกมาใช้ในการเขียนตำนาน ด้วยข้อจำกัดด้านเนื้อความของศิลาจารึก ผู้แต่งตำนานจึงเพิ่มเติมและสลับเนื้อความบางตอนให้ได้ใจความมากขึ้น พร้อมกับเอาเรื่องราวจากที่ตนทราบจากที่อื่นมาเพิ่มเติมเข้าไว้ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นเนื้อความที่ปรากฏในศิลาจารึกกับเนื้อความในตำนานพระธาตุลำปางหลวง ว่ามีความคลาดเคลื่อนของเนื้อความหรือมีการเพิ่มขยายความอย่างไรบ้าง ผู้เขียนจึงได้ทำเป็นตารางเปรียบเทียบเนื้อความที่ปรากฏในศิลาจารึกและตำนานพระธาตุลำปางหลวงเป็นตอนๆ ดังนี้

•เขียนโดย manager•

•วัน•พุธ•ที่ 11 •วัน•ศุกร์•ที่ 09 •เมษายน• 2014 เวลา 17:22 น.•

จริศเจ้าหมื่นคำเพชร	ตำนานพระธาตุลำปางหลวง
ศักราชได้ ๘๓๘ ตัว ในปราวาสัน เดือนยี่ แรม ๑ ค่ำ วันพุธ ไทยเปลือกสะง่า ได้รักซ้อปุ่นพิศุ	ศักราชได้ ๘๓๘ ตัว ปราวาสัน เดือนยี่ แรม ๑ ค่ำ วัน ๔ ไทยเปลือกสะง่า ได้ฤกษ์ ๑ ตัวซ้อปุ่นพิศุ
เจ้าหมื่นคำเพชรมาถิ่นเมืองนคร มาเลิกศาสนา พระธาตุเจ้าในลำปาง	เจ้าหมื่นคำเพชรมาถิ่นเมืองลำปาง มาอยู่ในอำนาจอาณาแห่งพระบรมราชคฤศ คือว่า พระญาติ อันเสวยเมืองพิงเชียงใหม่ ก็ใช้หมื่นคำเพชรมาถิ่นเมืองนคร แล้วก็ได้มาเลิกศาสนาพระมหาธาตุเจ้าในลำปาง
ให้ก่อกำแพงเมืองวิหารที่เสวีศรีจ ให้รจนารูปประทุษคนหนึ่ง มีประมาธแสนอินทมน้ำทอง ให้ฉลองที่เสวีทุกประการไว้ในวิหาร	ให้ก่อกำแพงเมืองวิหาร แล้วให้หล่อพุทธรูปจำลอง ๑ ประมาธแสนอินทมน้ำทอง ให้ฉลองที่เสวีทุกประการไว้ในวิหาร
ที่เสวีไว้คนสี่ร่วที่รักษา ให้แปลงสภาพกับน้ำบ่อ แล้วทางต่อพระเจดีย์ศรีรัตนินธาตุที่เสวีบริวาร	แล้วไว้ ๔ คนที่รักษา ให้แปลงสภาพกับน้ำบ่อ เดียวกันทางต่อหน้ามหาธาตุเจ้า เจดีย์ศรีรัตนินธาตุเจ้าที่บริวาร
ด้วยบุญทั้งมวลที่ก่อ จักปรารถนาเป็นพระพุทธรคนหนึ่ง ในกาลอันจักมาพายนาน	ด้วยบุญทั้งมวลที่ก่อ ท่านก็ปรารถนาเป็นพระพุทธรเจ้าคน ๑ ในกาลอันจักมาพายนาน
สืบปฐมทั้งหลายจุ่งอนุโมทนาด้วยคุณกบดินทร์กับพระ ๒๐๐ ชาวเจ้า ไว้จักไว้หนึ่งกับพระ	ไว้วันกับพระเจ้า ๒๐๐ เจ้าแล สืบประิเศเจ้าทั้งหลายจุ่งอนุโมทนาด้วยคุณกบดินทร์กับพระ
จริศเจ้ามหาสุทนต์มหาสุรมนตรี	ตำนานพระธาตุลำปางหลวง
ศักราชได้ ๘๕๘ ตัว ในปราวาสัน เดือน ๖ ออก ๑๐ ค่ำ วันอาทิตย์ ไทยขวางไส้ วิก ๖ ตัว ซ้ออิทรา ยามดูซัย แล ๒ นาที	ศักราชได้ ๘๕๘ ตัว ในปราวาสัน เดือน ๖ ออก ๑๐ ค่ำ วันอาทิตย์ ไทยขวางไส้ ได้ฤกษ์ ๑ ตัว ซ้ออิทรา ยามดูซัย แล ๒ นาที
เจ้าเมืองนครสี่ทิศละมหาสุรมนตรี มากินเมืองนครนี้ได้ ๖ เดือน	เจ้าเมืองนครสี่ทิศละมหาสุรมนตรี มากิน เมืองนครนี้ได้ ๖ เดือน
จึงชวนชาวเจ้าสังฆะ กับเจ้าหมื่นเจ้าพันนักบุญทั้งหลาย มาแรกก่อนตั้งพระมหาธาตุเจ้ากว้าง ๑๒ วาก่อนแล	จึงชักชวนชาวเจ้าสังฆะ กับเจ้าหมื่นเจ้าพันนักบุญทั้งหลาย มาแรกก่อนตั้งพระมหาธาตุเจ้ากว้างได้ ๑๒ วาก่อนแล
ถัดนั้นมาปีปิกสะง่า เดือน ๑ แรม ๑๒ ค่ำ วันพุธ ไทยขวางหมี่ วิก ๒๖ ยามพาดรุ่ง แล ๒ นาที จึงมาก่อเต่า	ถัดนั้นมาปีปิกสะง่า เดือน ๑ แรม ๑๒ ค่ำ วัน ๔ ไทยขวางหมี่ ฤกษ์ ๒๖ ตัว ยามพาดรุ่ง แล ๒ นาที จึงจักทำก่อเต่า
สิ้นเดือน ๑,๑๐๑,๘๑๔ ก่อนสิ้นปี ๑๑๖,๘๕๐,๐๐๐ สิ้นเงินค่าชื้อนกับจ้างช่างก่อ ๒๒,๐๖๒ ก่อนแล้วในปีกัตเม็ด เดือน ๔ แรม ๘ ค่ำ วันพฤหัสบดี ไทยเปลือกสัน วิก ๑๕ ยามดูซัยแล มหาธาตุเจ้ากว้าง ๑๒ วา สูง ๑๕ วาก่อนแล	ที่เสวีบริวารวัดในปีกัตเม็ด เดือน ๔ แรม ๘ ค่ำ วัน ๕ ไทยเปลือกสัน ฤกษ์ได้ ๑๕ ตัว ยามดูซัยแล มหาธาตุเจ้ากว้าง ๑๒ วา สูง ๑๕ วา เสงัดดินละถิด ถัด ๑ แสน ๑ พัน ๘ ร้อย ๑ สิบลีท่อนแล เส่งปูน คิวดี(คือ) ๑ ล้าน ๕ แสน ๕ หมื่น ๓ พัน ๑ พัน ๘ ร้อย ๑ บาทเพียง เส่งเงินค่าดินชี หนึ่ง ๑ พัน ๔ บาทเงิน ชื้อนนำย้อยเส่ง ๔ พัน ๑ ร้อย ๑ บาทเงิน ชื้อหนึ่งเส่ง ๕ ร้อย ๕ บาทเงิน จ้างก่อเส่งพันเงิน แปนค่าชื้อนกับจ้างก่อแล ค่า ๕ หมื่น ๑ พัน ๕ ร้อย ๑ บาทเพียงเส่งพันเงินแล
เมื่อเจ้าเมืองอ้าย คำเงิน ๑,๔๑๑ คำเกลือ ๑๑๓	เมื่อเจ้าเมืองอ้ายอ้า แปนลูกชายเจ้าเมืองหามแต่ ท้องมากินเมืองนคร ให้เอาคำเงินได้มหาธาตุเจ้า ๕ พัน ๔ ร้อยบาทชื้อกล้า คำเกลือ ๑ ร้อย ๑ บาท ๑ ชิกคำแล

•เขียนโดย manager•

•วัน•พุธ•ที่ 11 •ธันวาคม• 2013 เวลา 22:44 น.• - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•พุธ•ที่ 09 •เมษายน• 2014 เวลา 17:22 น.•

<p>ค่าเช่าเมืองสีหัตถะ ชินปีนี่ ๑,๕๓๒ ถัดนี้ปีก่าให้ เดือน ๕ เที่ยง รวมค่าเช่าเงิน ๑,๐๑๑๕ สิ้นค่าถ่อถอก ๖,๑๕๒ รวมค่าทั้งหมด ๑๓,๑๖๓ ๕๒,๕๖๒ เงิน นายอิมมีซำหมื่นนี้</p>	<p>เมื่อเจ้าเมืองอัยอำจักคายส่งไว้ ที่เอาค่า เสนาคนคินนทานแห่งท่านผู้ ๑ ชื่อว่าหอนสีหัตถ์ ที่อมกีนเมืองนครแทนท่านวันนั้นแล เมื่อนั้นทหารเข้าแผ่นดินซึ่งใหม่ หลาน พระญาณ ถูกเจ้าอดเชียงรายชื่อ แก้วพันดา ก็ จึงท่อนำเอาเจ้าเมืองหอนสีหัตถ์เขนเหล็ก อัน สืบมาคก็ยวเขนลาอามออันยังอุกีนเมืองลือ ก็มาคินเมืองนครแทนเจ้าเมืองอัยอำ แล้วก็ได้เอาค่าไสนมหาธาตุเจ้า ๑ พันร้อยบาท ซิกเสียว เสียงค่าถ่อถอก ๓ พันร้อย ๑ บาทเพื่อง รวมค่าทั้งหมดได้ ๒ หมื่น ๓ พันสองร้อย ๖ บาท ๓ ซิกเสียงค่าถ่อ รวมทั้งหมดได้ ๕ หมื่น ๖ พัน ๕ ร้อย ๓ บาท เพื่องเงิน นายอิมมีซำหมื่น ๑ เข้าในนี้</p>
<p>ไถ่นไวกริ้ว เป็นเงิน ๒,๕๑๐ แล</p>	<p>ไถ่นไวมหาธาตุเจ้า ๑ กริ้ว เป็นเงิน ๒ พัน ๘ ร้อยบาทเงินแล ในปีนั้นเจ้าเมืองอัยอำเอาค่าขึ้นไสนมหาธาตุเจ้า หลังก่อนนั้น พัน ๕ ร้อยบาทซิกค่า ฮามนั้นเจ้า เมืองหอนสีหัตถ์ได้คินเมืองนครเทื่อ ท่านก็ได้ เอาค่ามาขึ้นไสนมหาธาตุเจ้า พัน ๕ ร้อย ๓ บาท เพื่องวันนั้นแล เมื่อก่อนมหาธาตุเจ้าแล้วนั้น เจ้า เมืองหอนสีหัตถ์ก็เอาค่ามาขึ้นได้ ๕ พัน ๖ ร้อย ปลายเสียวค่าถ่อ</p>
<p>ถัดนี้วิวรงเจ้า เดือน ๓ ออก ๘ ค่า ไทยค่าเสงัว ริก ๒๖ ฮามสุดซาย แล้ว ๒ นาที</p>	<p>ถัดนี้วิวรงเจ้า เดือน ๓ ออก ๘ ค่า วัน ๑ ไทย ค่าเสงัว ฤกษ์ ๒๖ ฮามสุดซาย แล้ว ๒ นาที</p>
<p>ปลกวิหารส่นเงินซุอัน ๒๐,๐๐๐ แล</p>	<p>ที่แปลงวิหารเสงเงินซุอันได้ ๒ หมื่นเงินแล้ว</p>
<p>ถัดนี้ปีก่าให้ เดือน ๓ แรม ๑๑ ค่า วัน ๖ ไทยปลกเสงัว ริก ๑๗</p>	<p>ถัดนี้ปีก่าให้ เดือน ๑ แรม ๑๑ ค่า วัน ๓ ไทย เป๊กเสงัว ฤกษ์ ๑๗ ตัว</p>
<p>หล่อพระเจ้าล้านทอง ฮามกันรุ่งแล ค่าพอกพระ ๓๒ จ้างช่างหล่อพระกับตีค่า ๑๖๒ เงิน</p>	<p>จึงหล่อพระล้านทอง ฮามรุ่งแล้ว ค่าพอกพระล้านทองเจ้า ๓๒ ค่า จ้างช่างหล่อพระกับตีค่า ๑๖๒ เงิน</p>
<p>ไถ่นไวกับ ๖ กริ้ว ค่า ๒,๖๖๐ เงิน ไร่กับพระเจ้าล้านทอง ๒๐๐ ข้าวแล</p>	<p>ไถ่นไวกับ ๗ คน ค่า ๒,๓๖๐ เงิน ไร่กับพระเจ้าล้านทอง ๒๐๐ ข้าวแล</p>
<p>คำปรารภรณเจ้าเมืองนคร ที่อถึงสุขในเมืองน เมืองฟ้า ที่สุดว่าได้เป็น อรหันคานวิศน หนึ่งในสำนักพระอรอมค- ไตรเจ้าในอนาคกาลนี้ วาอันแล สัปปริสะทั้งหลายจูงอนุโมทนาด้วยทุกนท่า วันฯ</p>	<p>คำปรารภรณเจ้าเมืองนคร ที่อได้ถึงสุขในเมืองฟ้า เมืองน เปนที่แล้ว ที่อได้เปอรหันคานวิศน ในสำนักพระอรอมค- ไตรเจ้าในอนาคกาลอันจับมาพชหน้าันนทาอะ สัปปริสะทั้งหลายจูงอนุโมทนาผู้ชุกน เทอะฯ</p>

วัดพระธาตุเสด็จ (ที่มา : หอดจดหมายเหตุแห่งชาติ, ถ่ายประมาณพ.ศ.๒๔๗๐)